

Asia: VN/20253/2024

## Lausuntopyyntö: Fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportti

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

UPM kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportista. UPM tunnistaa, että kapasiteetin saatavuudella on oma arvonsa, joka korostuu yhä enemmän vaihtelevan tuotannon määrän kasvaessa. Suomen sähköjärjestelmään tarvitaan yhä enemmän joustoa, mutta sen tavoittelussa ei saa rikkoa jo hyvin toimivaa markkinaehtoista sähkömarkkinaa. Näemme fossiilittoman jouston tukimekanismin loppuraportissa useita merkittäviä puutteita, jotka on korjattava ennen mekanismin notifiointia Euroopan komissiolle.

Fossiilittoman jouston tukimekanismi ei saa vääristää markkinahinnan muodostumista

Yksi Suomen energiapolitiikan lähtökohdista tulee olla, ettei jo olemassa olevaa joustavaa kapasiteettia esim. vesivoimassa, teollisuuden kulutusjoustossa tai CHP-laitoksissa heikennetä poliittisilla päätöksillä. Sääriippuvaisen tuotannon lisääntyessä jouston määrän tarve lisääntyy, eikä nykyisestä joustavasta kapasiteetista ole varaa luopua.

UPM on samaa mieltä työryhmän kanssa siitä, että investointituki on vähemmän haitallinen sähkömarkkinoiden toiminnan näkökulmasta kuin tuotantotuki. On kuitenkin tärkeää huolehtia siitä, että ehdotetun tuen piiriin kuuluvat uudet investoinnit eivät vaikuta jo olemassa olevan joustavan tuotantokapasiteetin kannattavuuteen ja johda tämän kapasiteetin poistumiseen markkinalta. Tuetun kapasiteetin lisääminen markkinoille vaarantaisi erityisesti markkinaperusteisesti toimivien sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten (CHP) kannattavuutta ja nopeuttaisi CHP-laitosten sulkemisia.

Työryhmä esittää, että tuettavalla kapasiteetilla olisi velvoite osallistua seuraavan vuorokauden markkinoille. UPM näkee vakavan riskin, että tämä velvoite vääristäisi hinnanmuodostusta ja heikentäisi uusien joustoinvestointien syntymistä markkinaehtoisesti.

Fossiilittoman jouston tarpeen määrä ja sen vaikutukset sähkömarkkinaan on arvioitava tarkemmin

Joustotarpeeksi arvioidaan raportissa 800 MW, mikä perustuu Fingridin antamaan skenaarioon sähkönkulutuksen kasvusta. Oletus kulutuksen kasvusta 83 TWh:sta 126 TWh:iin 2024-2030 välillä (eli +50 % viidessä vuodessa) vaikuttaa UPM:stä hyvin optimistiselta, kun otetaan huomioon viimeaikaiset hankkeiden viivästymiset ja peruuntumiset esim. vety-, sähköpolttoaine- ja datakeskushankkeissa.

Koska tukimekanismilla voi olla merkittäviä vaikutuksia sähkömarkkinoiden toimintaan, pitäisi sen vaikutukset arvioida huolellisesti. Valitettavasti työryhmän loppuraportti ei sisällä vaikutusten arviointia. Erityisesti tukimekanismin vaikutus sähkön vuorokausimarkkinoihin olisi selvitettävä ennen mekanismin toteuttamista.

Nykyiset joustoon liittyvät ongelmat on korjattava ensin

Työryhmän loppuraportissa ei ole käsitelty nykyisiä sähkömarkkinoilla olevia joustavan kapasiteetin toimintaan vaikuttavia esteitä. Näistä ilmeisimmät ovat Olkiluoto 3:n järjestelmäsuojan kehittäminen ja vesivoimatuotannon lisääminen lupaehtoja keventämällä.

UPM näkee, että OL3-järjestelmäsuojan nykyiset tekniset säännöt heikentävät Suomen tehtasapainoa, lisäävät tarvetta tukijärjestelmille ja nostavat sähkön hintaa. Teknisiä kriteerejä kehittämällä voitaisiin joustavan kulutuksen sijaan käyttää järjestelmäsuojassa esimerkiksi akkuja. Tällöin järjestelmäsuojasta saataisiin vapautettua sähkömarkkinoille noin 350 MW sääriippumatonta kapasiteettia, joka osaltaan varmistaisi sähkön saatavuutta tuulettomina kylminä ajanjaksoina. Tämä vaihtoehto olisi myös hyvin kustannustehokas ja parantaisi tehon riittävyyttä melko nopeallakin aikataululla.

Pidemmällä aikavälillä sähköverkkoa tulisi kehittää siten, että järjestelmäsuojasta voitaisiin luopua kokonaan.

Vesivoiman tuotantotehoa voitaisiin lisätä käyttöön tehopolatilanteessa, mikäli nykyisiä lupaehtoja voisi vaikeissa tehopolatilanteissa ylittää. Tämä olisi kustannustehokas keino parantaa Suomen sähkötehon riittävyyttä.

Suomen sähköjärjestelmään voitaisiin myös tuoda lisää joustoa luomalla reservimarkkinoille nykyistä pidempiä tuotteita. Teollisuuden kulutusjoustoille nykyinen 15 minuutin markkina on haastava, mutta pidemmillä tuotteilla talvikuukausina tätä kapasiteettia voitaisiin saada lisää käyttöön tuulettomina jaksoina.

Tukimalli rajoittaa teollisuuden kulutusjouston osallistumista tarjouskilpailuun

UPM arvostaa sitä, että työryhmä ei päätenyt nimeämään tuettavia teknologioita, vaan pyrkii teknologianeutraaliin lähestymistapaan. Vesi- ja ydinvoiman tehonkorotukset ja käyttöajan pidennykset voisivat näin osallistua tukimekanismiin.

Käytännössä tukimallin ehdot kuitenkin rajoittavat esimerkiksi teollisuuden kulutusjouston mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuun. Usean päivän peräkkäiset pitkät tuotantovaatimukset rajaavat teollisuuden kulutusjoustoja tukimekanismin ulkopuolelle. Tukimekanismiin osallistuminen tarkoittaisi konelinjojen pidempikestoista pysäyttämistä, jolla olisi negatiivisia vaikutuksia yritysten sopimien tilausten toimitukseen.

Tukimallin kriteerit ovat ongelmallisia pumppuvesivoimahankkeille

Pumppuvesivoimahankkeet ovat erittäin pääomavaltaisia. Koska tulevaan sähkön hintaan ja sen volatiliteettiin liittyy suurta epävarmuutta, useimmat pumppuvesivarastohankkeet eivät todennäköisesti toteudu markkinaehtoisesti. Esimerkiksi Virossa Paldiskin pumppuvesivoimalaitoshanke ja Ida-Virumaan pumppuvesivoimalaitoshanke ovat saaneet joko kansallista tai EU-rahoitusta. Iso-Britannian hallitus ilmoitti puolestaan lokakuussa 2024 hintaputkijärjestelmästä ("cap and floor"), jolla tuetaan pumppuvesivoimahankkeita.

Raportissa esitetään, että tarjottavan kapasiteetin maksimiteho olisi 150 MW. Ylärajan tulkintaa olisi syytä täsmentää, sillä sen voi ymmärtää koskevan joko koko hankkeen tehoa tai hankkeesta tukikilpailuun irrotettavan osan tehoa. Jos raportissa ehdotetulla tarjottavan tehon 150 MW:n ylärajalla tarkoitetaan koko hankkeen tehoa, se rajaisi tällä hetkellä käynnissä olevia pumppuvesivoimahankkeita pois tuen piiristä. Sama pätee myös ydinvoimalaitosten käyttöajan pidennyksiä koskeviin hankkeisiin.

Lisäksi UPM huomauttaa, että ehdotettu viiden vuoden toimitusaikavaatimus (eli tässä tapauksessa rakennusaika) on hyvin tiukka pumppuvesivoimalaitoksille. Ei ole järkevää, että fossiilittoman jouston tukimekanismin ehdot olisivat niin kireät, että pumppuvesivoimalaitokset eivät pystyisi hyödyntämään tukea.

Fossiilisten polttoaineiden käyttöä ei pidä tukea

Raportin luvussa 7 esitetään ajatus fossiilisia polttoaineita käyttävien voimalaitosten tukemisesta. Raportin mukaan käytännössä kysymyksessä olisi fossiilittoman jouston tukimekanismista irrallinen investointituki, joka pitäisi notifioida Euroopan komissiolle ”puhtaan pöydän” mallina.

Fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan kapasiteetin tukeminen ja tuominen markkinalle alentaisi sähkön keskimääräistä markkinahintaa ja vähentäisi sähkön hintapiikkejä. Samalla hidastettaisiin markkinaehtoisia investointeja uuteen uusiutuvaan sähkön tuotantokapasiteettiin ja joustoon. Tämä voisi johtaa tilanteeseen, jossa lähes kaikkea sähkön tuotantoa jouduttaisiin tukemaan.

Sundman Stefan  
UPM

Rantakokko Jukka-Pekka  
UPM-Kymmene Oyj